

L'escuma

(ALDC, VII, 1644. L'escuma)

(L'absència de resposta en algunes localitats és a causa de l'addició de l'enunciat al *Qüestionari* ja avançades les enquestes.)

Aquest enunciat, que figurava com a *sabonera* en la primera redacció del *Qüestionari*, designa la 'bromera que fa el sabó amb l'aigua' i va ser preguntat dins el microcamp semàntic de 'barber'. El mot específic és *sabonera*, der. de *sabó* (< SAPONEM), i que, aplicat originàriament a la 'bromera de sabó', es va generalitzar al genèric 'bromera' (per al significat 'escuma del mar', veg. *LMP*, I, 25); es documenta, per al cat. peninsular, en Labèrnia (1839) ("La brumera ó escuma del sabó. *Balago*. Saponaria spuma"), per al mall., en Figuera (1840) ("*Sebonéra*. Aygó ô escuma de sebó. [cast.] Jabonaduras; De onas, ôlla, etc. [cast.] Espuma. [...]") i per al men., en Febrer Cardona (v. 1830 [2001]) ("*Sabonèra*/Espuma. Espumajos/Écume/Spuma"); var. aragonesitzant [θ]abonera 132, 134.

Escuma (s. XIII) (der. *escumera* [s. XVI] 12, 33, 84, 86) és una alteració del llat. SPŪMA encreuat amb el germ. SKŪMS (cf. al. *Schaum*), origen dels congèneres fr. *écume*, oc. *escuma*, port. i gall. *escuma*; l'it. *schiuma* provindria de *SCLUMA (< *SPLUMA) probablement per una homonimització amb PLŪMA, potser "per la semblança de l'escuma amb el blanc plomissol dels ocells"

(cf. *DECat*); aquest estadi podria explicar, per l'equivalència de líquides, la var. rotatitzada de l'oc. *escruma* (amb força der.), transmesa al ross. *escruma* 9 i, amb vocal anapfíctica, a *escuruma* 4. *Espuma* (s. XIV) prové del llat. SPŪMA i coneix la var. *espumera* 40, 107.

El suf. *-era* (< -ARIA), indicador de 'massa considerable, intensitat', que hem vist a *sabonera*, *escumera*, *espumera*, reapareix en *bromera* (doc. O. Pou, 1575, Sanelo, 1802); var. *barromera* 35, 36, amb epèntesi vocàlica i pas de bategant a vibrant; *bromeguera* 125, amb l'infix *-eg-* anapfíctic, der. de *broma* 139, 149, 151, 152, 166, 171, que prové del llat. BRŪMA, amb canvi de U > [o] ([o] > [u] en ross.), per una alternança provocada per la labial adjacent (cf. PLŪMA > *ploma*), amb la var. *gruma* 11, per equivalència acústica B = G (cf. Veny, 1989 a), i el der. *grumera* 16, 22, si no és per atracció formal de *grum* 'grumoll' (< GRŪMUS 'pilotet de terra engrunada').

Finalment, el ross. *mussa* 6, 7, 13 és un manlleu al fr. *mousse*.

En la distribució geogràfica, *escuma*, *espuma* i *sabonera* s'estenen, aquí i allà, pel cat. continental, convivint en ross. amb la var. *escruma*, d'arrel oc., i amb exclusivitat de *sabonera* en bal.

Són mots normatius *bromera*, *sabonera*, des del DG₁, 1932; *escuma*, *espuma*, des del DIEC₁, 1995.

